

Največji slovenski dnevnik
v Zedinjenih državah
Velja za vse leto ... \$3.50
Za pol leta \$2.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian daily
in the United States

Issued every day except Sundays
and Legal Holidays.
50,000 Readers

Telephone: CORTLANDT 4687.

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

Telephone: CORTLANDT 4687.

NO. 171. — ŠTEV. 171.

NEW YORK, TUESDAY, JULY 23, 1918. — TOREK, 23. JULIJA, 1918.

VOLUME XXVI. — LETNIK XXVI.

INTERVENCIJA V SIBIRIJI

ARMADA, KATERO NAMERAVAJO ZAVEZNIKI POSLATI V SIBIRIJO, NI TREBA BITI VELIKA. — 50 TISOČ MOŽ BI S ČEHO-SLOVAKI BILA ZADOSTNA MOČ. — RUS BI MORAL BITI POVELJNIK. — INTERVENCIJA NE BO PRIZNALA NOBENE DOSEDANJE VLADE V SIBIRIJI.

Washington, D. C., 22. julija. — Da se vstvari jedro nove ruske armade, ni treba zaveznikom poslati v Sibirijo velike armade. Ako se doda 60 tisoč Čeho-Slovakov, ki se nahajajo ob transsibirski železnici, 50 tisoč mož, bi ta armada nudila zadostno protekcijo, ko bi se dajala ekonomska pomoč v namenu, da se povzdigne morala napada.

To mišljenje zastopajo uradniki, ki so dobro poučeni o ruskem položaju in ki so v stanu govoriti o resničnih današnjih potrebah. Najprej se mora priskočiti na pomoč Čeho-Slovakov s tem, da se jim da vsa oprema in municija za vsakega vojaka.

Ta skupina izveščanih čet bi tvorila jedro večje armade. Potrebno je, da so pri tem zastopane ameriške in zavezniške čete, da so Rusi popolnoma prepričani o resnem namenu, ki tiči za tem gibanjem. Medtem ko so nekateri oddelki Čeho-Slovakov dobro oboroženi, drugim primanjkuje oprema bodisi popolnoma, bodisi deloma.

V odgovornih krogih se je speznalo, da bi takoj nastala nekatere politična vprašanja, kakor hitro bi se poslala v Sibirijo ameriško-zavezniška armada.

Japonci zastopajo stališče, da mora zavezniški armadi, ker bo sestojala po večini iz Japoncev, poveljevati japonski general. V nekaterih ožirih pa se temu načrtu ogovarja.

Ker se domneva, da bo rusko prebivalstvo naklonjeno temu novemu gibanju, kakor je bilo naklonjeno česko-slovaškemu gibanju, daje dovolj poudarka, da se izbere kak rusk general poznanih vrlin, kakor Aleksijev ali Kornilov, v katera ima narod zaupanje. Te operacije bi se vršile izključno na ruskem ozemlju in kakor je na francoskem bojišču francoski general vrhovni poveljnik zavezniških armad, bi moral biti na ruski zemlji ruski poveljnik.

Ker je Japonska izkrcala v Vladivostoku le malo vojaštva, potem nima Japonska dovolj poudarka, da bi imela absolutno poveljstvo. Japonska se smatra, da varuje v prvi vrsti svoje lastne interese. Dosledno bi, ako bi poslala tudi večjo armado v Sibirijo, ne prišla za Irkutsk, ki bi se nahajal še daleč proč od nove vzhodne bojeve črte, ki jo nameravajo napraviti zavezniški.

Mala zavezniška armada, ako bi bila v Sibiriji dobro sprejeta, kakor se pričakuje, in ako bi se združila s Čeho-Slovaki, bi šla naravnost skozi pokrajino ob Volgi, kjer se more dobiti vse potrebno za veliko armado, kjer bi se dooble surovine in municija in kjer se že nahajajo nekatere tovarne za municijo.

Ako pa ta armada ne bi privlekla k sebi mnogo Rusov, potem ni upanja na uspeh. Zavezniški sami ne morejo dati zadostne armade, da bi zopet napravila vzhodno fronto. Ako Rusi sami ne bodo hoteli delovati složno z zavezniško armado, potem je težko, da bi bili zavezniški v stanu vzdržati dovolj močno armado, ki bi držala ves čas odprto transsibirsko železnico.

Iz tega je razvidno, da ni namen zaveznikov, poslati skozi Sibirijo armado, ki bi bila dovolj velika, da bi mogla napraviti bojno fronto, temveč samo armado, ki bi zadostovala za kvas, iz katerega bi se porodila nova Rusija in zrastle nova ruska armada, ki bi se borila proti skupnemu sovražniku.

V Sibiriji se nahajajo že tri vlade, ki so se same postavile. Zavezniški ne bodo priznali nobene, temveč se bodo naslanjali naravnost na narodove sovjetne krajevnih oblasti in ne bodo podpirali nobene stranke. To stališče zavzemajo tudi poslaništva pri zavezniških vladah v Washingtonu.

Najmočnejše je še vlada, katero je postavil general Horvat, ki se je hotel pridružiti Čeho-Slovakov, ki so pa njegovo pomoč odklenili, češ, da se hočejo držati vsake politične zveze.

Aleksander Kerenski najbrže ne bo prišel v Združene države, potem ko bo odpotoval iz Rima. Vrnil se bo v Pariz, kjer bo prisostvoval z drugimi odličnimi Rusi državni konferenci.

Danes je prejel državni departament poročilo, da so bili ameriški in zavezniški zastopniki povabljeni, da prenese svoj glavni stan v Moskvo. Domneva se, da bodo zavezniški to povabilo odklonili.

OFICIJELNA POROČILA

FRANCOSKO POROČILO.

Pariz, Francija, 22. julija. — (Večerno poročilo.) Tekom dneva so skušali Nemci z močnimi protinapadi ustaviti naše prodiranje med Marne in Oureq. Francosko-ameriške čete so zavrnile vse napade ter povečale svoje pridobitve. Napredovale so preko višine iztočno od La Croix in Griselles ter zavzele vas Epieds.

Med Marne in Aisen so se vršili živahni boji, ki niso prinesli sovražniku nikakih uspehov. Vzdržali smo voje črte v gozdovih Courton in du Roi.

Nadalje severno so napredovali angleške čete ter ujele 200 Nemcev. Zaplenile so tudi 40 strojnih pušk.

Severno od Oureq ter s fronte v Champagne se poročila o živahnem artiljerskem ognju, vendar pa ni bilo nikakih spopadov in fanterije.

(Dnevno poročilo.) — Tekom noči so omejiteli Nemci svojo protiakcijo na artiljerske akcije, ki so se vršile severno od Oureq ter med Marne in Rheims, posebno pa pri Courton in Roi gozdovih.

Med Oureq in Marne smo zlomili

močne protinapade Nemcev v okraju Griselles do Bezy St. Germain. Vzdržali smo svoje pozicije na celi črti.

Delavnost naših obstreljevalnih aeroplanov je dospela do svojega vrhunca dne 21. julija. Tekom dneva in noči so ti aeroplani spustili 50 ton razstreljiva na železniške komunikacije sovražnika ter na taborišča in bivake v dolini Vesle in Ardre.

Postaje v Laon, Fismes, Berry au-Bac in Fere-en-Tardenois, ki so bile nabite s četami in zalogami, so bile cilji prav posebno živahnega obstreljevanja. Opazilo se je velik požar, kateremu je sledilo par eksplozij. Nadaljni požar je izbruhnil na Fismes postaji.

Na deset tisoč izstrelkov se je izstrelilo na nemške čete in baterije, katere se je prisililo k molku v kraju Courtmont, Rochehere in Villeneuve. Naši vojaki so izstrelili iz zraka devet sovražnih strojev.

NEMŠKO POROČILO.

Berlin, Nemčija, 22. julija. — Mir vlada na številnih točkah bojeve črte med Aisne in Marne. V

šli so se krajevni spopadi južno od Oureq.

(Dnevno poročilo.) Med Aisne in Marne se nadaljuje z bitko z nezmanjšano silo. Kljub težkim porazom dne 20. julija je sovražnik zopet nadaljeval s svojimi napadi na naše črte ter spravljal v akcijo sveže divizije in tanke. Njegovi napadi so se izjavili in ujetniki potrjujejo velike izgube.

Včerajšnji boji so imeli zopet za posledico popoln uspeh nemškega orožja. Med Aisne in južno-zapadno od Hartennes je šlo pred napadom sovražne infanterije težko obstreljevanje naših pozicij. Južno-zapadno od Soissons in Hartennes so se ti napadi izjavili pred našo bojno črto.

Severno od Vilemontoire je sovražnik začel potisniti naprej preko Soissons-Chateau Thierry črte. S svojim protinapadom pa smo ga popolnoma vrgli nazaj.

Vilemontoire in Tigny sta bila tudi središča bitke, ki pa se je končala nam v prid potom protinapada.

Na večer je obnovil sovražnik napade južno od Soissons, katere pa se je ustavilo takoj v pričetku. Kjerkoli se je te napade vzdržalo, so se vsi izjavili z velikimi in izgubami.

Na obeh straneh Oureq reke je sovražnik dopoldne ponovno, a zaman skušal napredovati proti našim črtam. Potem ko je spravljal na mostove čete, je popoldne obnovil napad.

Severno in severno-iztočno od Chateau-Thierry so naši oddelki, katere se je pustilo spredaj, da ovirajo napredovanje sovražnika uspešno zadrževali slednjega. Šele zvečer je bil sovražnik v stanu vzporediti nove napade v tej smeri, ki pa so se vsi izjavili z velikimi izgubami.

Na fronti ob Marne je bilo opaziti artiljerske akcije. Med Marne in Andre so Angleži in Francozi nadaljevali s svojimi naskoki. Zavrnili pa se jih je z velikimi izgubami.

Uspešen napad se je vprizorilo na sovražne črte v bližini reke Andre.

Honduras napove vojno.

Washington, D. C., 22. julija. — Država Honduras, ki je 18. maja prekinila diplomatske zveze z Nemčijo, je v petek napovedala Nemčiji vojno. O tem je obvestila državni departament.

Kaj mislijo Nemci o Amerikancih?

S francosko armado na fronti ob Marne, 22. julija. — Nek nemški ujetnik, katerega so zajeli Amerikanci, je bil prej pek v New Yorku in Lebanonu, Pa. Vprašali so ga, kaj mislijo nemški vojaki o Amerikancih. Ujetnik je rekel, da so od četrtke dalje pričeli Nemci sklepati, da je bilo poročilo, da se nahaja en milijon Amerikancev v Franciji, napadno in med vojaki na tem delu fronte je razširjena govornica, da je v Franciji 10 milijonov Amerikancev.

AMERIKANCI V BOJU

Amerikanci so prekorčili Marne. Zavzeli so mnogo mest, katere so Nemci izpraznili. — Zavezniški prodirajo naprej.

Z ameriško armado ob Marne, 22. julija. — Francosko-ameriško prodiranje se je danes nadaljevalo na jugu in proti zapadu. Nemci še vedno zapuščajo ozemlje in se umikajo proti severu od Chateau Thierry.

Na fronti severno od Marne so Amerikanci zavzeli zopet dvojno mesto.

V bližini Soissons so Amerikanci zavzeli eno mesto. Tudi Francozi so v tej okolici zavzeli eno mesto.

Amerikanci so popolnoma odrezali železnico od Chateau Thierry. General Pershing je včeraj poročal, da so se zavezniški polastili treh mest severno in vzhodno od Chateau Thierry ter pravi:

“Drugi ameriški oddelki so prekorčili Marne iz postojank južno od reke in so zavzeli mesta, katerih stanje kaže, da jih je sovražnik v naglici zapustil.”

Ujetniki, katere so zajeli Amerikanci, so pravili, da se bodo Nemci umaknili še bolj proti severu, kjer se bodo borili za življenje, ako se bo silna zavezniška ofenziva še dolgo nadaljevala.

V včerajšnjih bojih okoli Soissons so Amerikanci prodrli naprej za eno in četrt milje. Med Soissons in Rheims imajo Nemci v svojih rokah samo še eno železnico.

Ujetniki pripovedujejo, da so se Nemci morali pričeti umikati, ker je pričel vojni material slabo prihajati. Zaloge municije in živeža so postale majhne in častniki so poročali, da se sploh ni bilo več mogoče vstavljati.

Po povedbi ujetnikov je bilo izdano povelje, da se Nemci umaknejo 10 milj proti severu, toda vsa znamenja kažejo, da Nemci ne bodo smeli ostati tako blizu Marne, ker železnice in železniški vozovi niso za uporabo.

Predsednik je pomilostil dezertarja.

Washington, D. C., 22. julija. — Predsednik Wilson je danes izpustil smrtno kazen, katero je izreklo vojno sodišče nad prostakom Albertom E. Beauregardom, v do smrtno ječo. Beauregard je vprilico sovražnika dezertiral.

Finci niso vprašali Viljema.

London, Anglija, 22. julija. — Poročilo na ‘Exchange Telegraph’ iz Kodanija pravi, da je povzročilo v Nemčiji ostro kritiko, ker so Fini izbrali za kralja prince Viljema iz Uracha, ki bo vladal pod imenom Medove.

“Norddeutsche Allgemeine Zeitung” pravi, da je državni svet, ne da bi bil vprašan Nemčijo za dovoljenje, sam izbral kralja, in dodaja, da je Nemčija potrdila neodvisnosta Finske samo pod pogojem, da se vpelje na željo Nemčije.

HARDEN IN BELGIJA

Znani nemški publicist, Maksimilijan Harden, izjavlja, da ni Nemčija upravičena niti do najmanjšega koščka Belgije.

Amsterdam, Holandsko, 22. julija. — To je vprašanje spodobnosti, moralnosti in časti, — izjavlja Maksimilijan Harden v svojem listu ‘Zukunft’ 5 z ozirom na javno kanclerja von Hertlinga, ti-kajočo se Belgije.

— Ali je smatrati deželo za neodvisno državo, če se jo bo vrnilo šče takrat, ko se bo na ugoden način končalo pogajanje z dvajsetimi drugimi državami? Ali je smatrati deželo za neodvisno, če mora pred svojo restavracijo prilagoditi svojo politiko in ekonomijo ter vsled tega tudi celo svoje državno življenje volji sovražne države, ki še vedno vlada njeni zemlji?

Mednarodna postava prepoveduje Nemčiji, da bi ohranila tudi najmanjši košček kake belgijske črte ter zapoveduje Nemčiji, da zopet restavrira Belgijo pod pogoji kot so obstajali pred invazijo. Ali je Belgija nedolžna žrtev nemške samoobrambe kot so izjavili to kancelar, državni tajnik in poslanik? Če tako, potem moramo mi prositi njenega oprostjenja, ne pa ji vsiliti svoje lastne pogoje. To je vprašanje spodobnosti, moralnosti ter časti naroda.

Boji v Albaniji.

London, Anglija, 22. julija. — Francoske in italijanske čete v Albaniji so prodrle naprej v dolini Devoli: potisnile so sovražnika nazaj na obeh straneh reke in zajele 200 ujetnikov.

Italijani so v kolenu reke zajeli 100 ujetnikov in vplenili 7 strojnih pušk.

Pariško oficijelno poročilo se glasi:

“Vzhodno bojišče, 22. julija. — Bilo je medsebojno artiljersko streljanje ob dolenji Strumi, zapadno od Vardarja do Srkadi Legena in na srbskem sektorju. Ob Strumi je neka grška patrila prepodila bolgarski oddelki in pripehljala s seboj ujetnike. Severno od Devoli so naše čete zavzele avstrijske postojanke ob reki Holt in so zajele 100 ujetnikov, med njimi tri častnike in šest strojnih pušk. Zavezniški letalci so vprizorili več bombardiranj v okolici Sereca in Pogradeca.”

Dunajski vojni urad poroča: “V Albaniji je sovražnik obnovil svoje napade severno od Berata in gorenjem delu Devoli doline: Med Semini in morjem so naši poizvedovalni oddelki vdrli na več krajevih v italijanske postojanke, jem, da se vpelje na željo Nemčije.

ZAHVALA VOJAKOM!

General Pershing je v Parizu pohvalil v bojnica ranjene ameriške vojsake.

Pariz, Francija, 22. julija. — Vaša dežela je ponosna na vas in jaz sem še več kot ponosen, da smem poveljevati takim ljudem. Borili ste se sijajno.

Na ta način je nagovoril general Pershing ranjene ameriške vojsake v bolnicah ameriškega Rdečega križa v Parizu. Govoril je z ljudmi v vsakem oddelku vsake bolnice. Vpraševal jih je, če se je dobro skrbelo za nje, kje in kako so bili ranjeni, katerim polkom so pripadali ter dal izraza svojim simpatijam proti številnim bolnikom.

General Pershing je govoril tudi z zdravniki ter strežnicami, da se jim zahvali za pomoč, katero nudijo ranjenim ameriškim junakom.

— Nikdo ne more zahtevati več od kake bojne sile, da bi storila tako dobro kot ste storili vi, — je rekel general svojim četam. Končno je dal izraza želji, da bi govoril z vsakim posameznim ameriškim vojakom v bolnicah, da pa ti ni mogoče. Vsled tega je naprosil, majorja Perkinsa, naj ponovi njegovo sporočilo ter pove vsakemu posameznemu možu: — Ameriški narod je ponosen na vas!

Ameriški Indijanci

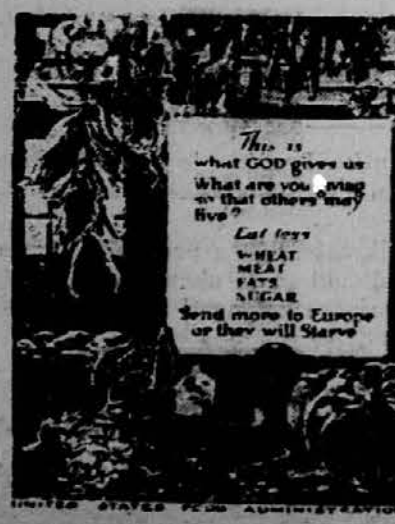
Ameriški Indijanci so prekanili sovražnika s tem, da so planili v reko ter izginili.

Z ameriški armadami na fronti ob Aisne-Marne, 22. julija. — Ameriški Indijanci v Franciji so se hitro prilagodili razmeram v deželi. Postali so tako premeteni kot so bili v svojih domačih zapadnih loviščih. To je razvidno iz dogodka ki se je završil, ko so se Nemci umaknili preko reke Marne. Indijanske poizvedovalce se je poslalo preko reke, da poizvedo glede gibanj nemških čet ter glede drugih posameznosti, ki so važne za armado.

Po nekem prehodu so napravili trije Indijanci splav ter šli z njim na levi breg reke Marne. Nemci so zapazili sledove nog na drugi strani ter čakali na prihod poizvedovalcev. Ko so se slednji vrnili, so pričeli Nemci streljati in Indijanci so bežali skozi gozd nalik srnam. Ko so dospeli do reke, so takoj planili v vodo ter plavalj pod vodo precej časa. Ko so končno zopet prišli na površje, so nosili na glavah velike svežnje trave, katero so potrgali z dna reke. Na ta način se jim je posrečilo uiti nemškemu ujetništvu in razjarjeni Nemci, ki so domnevali, da so Indijanci utonili, so razbili splav na drobne kosce.

Nemški ranjenci.

Ženeva, Švica, 22. julija. — Železniški promet med mesti ob Renu je zelo oviran, ker vsak dan prihaja veliko število ranjenecv s francoske fronte. Vlaki iz Nemčije prihajajo na švicarsko mejo večurno zamudo.

KABINETNA KRIZA V AVSTRIJI

Seydler je resigniral kot avstrijski ministrski predsednik. — Njegov naslednik bo grof Černin.

London, Anglija, 22. julija. — Neko poročilo z Dunaja naznanja, da je cesar sprejel resignacijo Seydlerjevega ministrstva in da bo grof Černin sestavil novo ministrstvo. V diplomatičnih krogih v Londonu se domneva, da ta izprememba ne bo izboljšala odnošajev med Dunajem in Berlinom.

V zvezi s tem naj se omeni, da govor grofa Černina v gosposki zbornici avstrijskega parlamenta ne kaže na posebno prijateljske simpatije z nemškimi ambicijami, kakor pa se je moglo sklepati po prvih poročilih, ki so prišla v Londonu skozi Nemčijo. V resnici pa prevladuje sum, da je bilo to poročilo premišljeno ponarejeno.

Druga verzija, ki se zdaj pojavlja po nemških listih in ki se v mnogem iziru razločuje od prvih poročil, zatrjuje, da je grof Černin rekel sledeče:

“V naši zunanji politiki vodimo, hvala Bogu, v nemški smeri. Obrambno vojno moramo voditi do konca ravno tako za nemške interese kot za naše lastne.”

Druga verzija pa, ki je popolnoma drugačna, pravi:

“Ako obravnavamo nemške interese kot naše lastne, ako se bomo zanje kot za naše, moramo vedeti, kakšni so oni cilji, za katere vodimo vojno. Ako podaljšujemo to strahovito vojno za aneksijske cilje kake zunanje države, je zveza za nevarnost.”

Bleiben bo morebiti postal Seydlerjev naslednik, kar se smatra v diplomatičnih krogih za mogoče, kajti Bleiben je zaklet sovražnik Čehov. Ako postane avstrijski ministrski predsednik, bodo narodni boji v Avstro-Ogrski prišli do vrhunca.

Kakor pravi Maksimilijan Harden v zadnji številki svojega lista ‘Die Zukunft’, Avstrija ni idealna prijateljica Nemčije. “V resnici”, pravi Harden, “ne smemo poskušati ignorirati tega. Naši sovražniki niso tudi sovražniki Avstrije. Tu imamo dokaze, ki to izpričujejo. Pomnite na pisma cesarja Karola na svojega svaka.”

Dvorna monarhija ni poročena s svojim sosedom, ki potrebuje svobode, da obnovi odnošaje z deželami, ki so naše sovražnice, to da ne njene. Bolj kot v kakem drugem slučaju je treba Avstriji, da je svobodna, da se pogaja z Združenimi državami.”

London, Anglija, 22. julija. — Na Češkem in Ogrskem je prišlo do resnih nemirov. V Manarosszet je bilo vstreljenih 150 častnikov in 500 Čeho-Slovakov, ki so se uprli; 3000 pa jih je bilo aretiranih.

Iz zanesljivih virov se poroča, da so izbruhnili resni upori v nekaterih krajih v Dalmaciji in na Češkem. Jugoslovanski vojaki so kar na debelo dezertirali in so pobegnili v gore, potem ko so pomorili častnike in druge uradnike. V nekaterih krajih se pojavljajo dobro organizirane tolpe.

Reuterjev Limited pravi, da je izvedel iz zanesljivega vira, da je iz avstrijske armade pobegnilo mnogo Čeho-Slovakov in Jugoslovancev, in so sestavili oborožene tolpe v notranjosti dežele in jih imenujejo “zelena garda”.

V Beskidih v vzhodni Moravski se je zbralo precejšnje število česko-slovaških dezertirjev. So dobro oboroženi in nudijo odločen odpor žandarmeriji.

“Jasno je”, pravi Reuterjeva agencija, “da dobivajo podporo od češkega prebivalstva. Oblasti so že izdale javno odredbo, ki grozi s kaznjavo vsem osebam, ki bi podpirali to gibanje.”

Enaki nemiri se dogajajo v Dalmaciji, kjer vojaške oblasti nikakor ne morejo zatreti upora oboroženih tolp dezertirjev in pobeglih ruskih vojnih ujetnikov. Oficijelno glasilo ‘Bosnische Post’ pravi, da se slične tolpe pojavljajo tudi v Bosni.”

Prekmorska trgovina in Slovenci

000

Človek ima raznotere potrebe. Te potrebe niso povsod enake, temveč so v različnih dobah in v različnih krajih različne. Z dobrimi zadovoljujemo svoje potrebe. Te dobrine po niso po vsej zemlji enakomerno razdeljene, temveč so poljedelski, gozdarski, lovski, ribiški in rudniški pridelki, nadalje obrtni izdelki po zemljepisni legi, po geološki sestavi zemlje in po visokosti civilizacije v različnih krajih prav raznotere.

Ta raznoterost je povod trgovskega prometu, ki naj posreduje med onimi kraji, kjer se nahajajo zadostna množina gotovih pridelkov in izdelkov, in med onimi, koder je potrebna kupa gotovih dobrin.

Mi Jugoslovani živimo ob jadranski obali od izliva Soče proti jugu v skoraj 600 km dolgi zračni črti ter v Dinarskem gorovju z vsem Posavjem preko Drave.

Jadransko morje reže globoko v evropsko celino in tam, kjer sega najseverneje v suho zemljo, se nahajata dva krasna zaliva, tržaški in reški. Obče je znano, da je prevažanje blaga po ladjah sicer počasnejše, ali izdatno ceneje od prevažanja po železnikih. V sled tega se osebe raje vozijo po železnikih in se istotako vrši po železnikih pisemski promet in promet s hitro kvarljivim blagom tudi tam, kjer sega morje globoko v celino. Zaradi tega prometa točejo glavne železniške proge tudi do one točke, koder sega zemlja najgloblje v morje. Blagovni promet si pa izbere ona pristanišča, kjer se morje najdalje zajeda v suho zemljo. Trst in Reka imata takšno lego. Ta lega je ena glavnih podlag pomorski trgovini omenjenih dveh luk, vendar pa to ni edini razlog za gospodarski procvit Trsta in Reke. Trgovski promet zahteva še mnogo drugih lastnosti od takih zalivov, sicer se promet ne more zadostno razvijati.

Tale zahteve so:

1. Pristanišče ne sme biti preplavito, ker režejo prekomorski parniki globoko v vodo, nuditi mora varno zavetišče pred viharji ter imeti priprave za nakladanje in razkladanje blaga. Naša dva zaliva sta tako globoka, da se ob njuni obali morejo zasidراتi tudi največje ladje. Valoviti jih obvarujejo vinjarji, pomolci pa olajšajo vkrcanje in izkrcanje.
2. Nadalje je velike važnosti pripravljen dohod iz zaledja k pristanišču, čemur opomorejo v prvi vrsti železnice. Južna železnica skozi Karavanke in Ture ter železnica z Reke proti Zagrebu in Budimpešti spajajo Trst in Reko z njunim gospodarskim zaledjem. Treba pa ne nedvomno, da se železniška proga Dunaj-Trst skrajša, da se bakrsko pristanišče v reškem zalivu zveže z železniškim omrežjem in da se železniške tarife izboljšajo.
3. Gospodarsko zaledje dotičnega pristanišča mora dovolj producirati in dovolj konsumirati. Umljivo je, da se trgovski promet ne more vršiti, ako zaledje ne proizvaja dovolj blaga, ki se iz zaledja v luko in s pomočjo pomorske trgovine v prekomorske pokrajine prevaža in ako se v teh krajih omenjeno blago ne izmanga z novim blagom, ki ga rabijo v domačem zaledju. Zaledje imenujemo ono ozemlje v ozadiju kake luke, ki na se vleče gospodarski promet. Velikost privlačnega ali trakejskega ozemlja je pač odvisna v prvi vrsti od oddaljenosti za pristanišcem ležečih pokrajin od drugih pripravnih pristanišč. K privlačnemu zaledju Trsta in Reke n. pr. velikega dela Češke ne moremo prištevati, ker je cenejša zveza iz Češke v Hamburg po plovi, se seboj za eksport pripravni Lahi prevelik tekmeč železnikom, ki vodijo iz Češke k Jadranskemu morju. Donava odteguje Trstu in Reki že manj prekomorske trgovine, ker se Donava izliva v dokaj zaprto in vstran ležečo Črno morje ter je Jadransko morje že preblizu podonavski prometni črti. Plovstvo po Donavi in Lahi zelo trpi, ker ta dva letelca precej spreminjata višino vode in ker sta pozorni dolgo zamrznjena. Skoro vsa Avstrija tvori tedaj zaledje Trsta in Reke. V sled vedno bolj se razvijajočega narodnega gospodarstva in v sled vedno bolj naraščajoče civilizacije v tej državi bo tudi prekomorski promet teh dveh luk vedno bolj naraščal.
4. Končno je velikega pomena za procvit kakega pristanišča, ali se vrši pomorska trgovina le med lukami iste obale črte ali pa z lu-

V prvi polovici 19. stoletja je Trst že važno tržišče. Ne samo domačini so se oprijeli trgovine, prihajali so tudi tuje in njihovo znanje, njihove skušnje so prišle v obilni meri Trstu v prid. Že začetkom 19. stoletja šteje Trst — 26 transportnih zavarovalnih podjetij, njegova trgovska mornarica obstoji iz 1.600 četudi majhnih ladij. Ustanovili so Avstrijski Lloyd, kojega duša je bil znani Bruck; dejstvo, ki najbolj kaže napredek Trsta in pa naše razmeje do svetovnega trga.

Nastale so banke, dvignila se je obrt, zlasti v gradbi ladij. Začeli so misliti tudi na to, kako bi predelovali tuje surovine. Prolet je znašal začetkom 19. stoletja že 4000 ladij z 200.000 tonami, sredi stoletja pa 10.000 ladij s 700.000 tonami.

Trgovina se ni omejevala več na obale Sredozemskega morja, šla je dalje v Severno morje, v Ameriko, Vzhodno Afriko in pa v Indijo. Trst je bil tedaj eno največjih celinskih pristanišč in ni zaostajal za Hamburgom.

Da je šel takrat pogled v daljavo, nam spričujejo poskusi glede kolonij. Kakor preje v južni Afriki in v Indiji ter na Nikobarjih tako hočejo podjetni možje v sredi preteklega stoletja obrniti pozornost vlade na kolonije, vpoštev pride Egipt in pa obale Rdečega morja. Pa je bila vendar avstrijska vlada še preveč kratkovidna in ni se poskusov podpirala vse je splavalo po vodi.

Neverjetne vesti čitamo iz teli časov.

Po reki Padu in njegovih dotokih tja do Milana trgovine niso posredovale močnega Benetke, temveč toliko manjši in slabši Trst. Prihajali so novi ljudje tuje iz Hamburga, Anversa, iz Anglije, Francoske, Genove in domačini iz Istre, Reke in Dalmacije. Trst je začel vzbujati ljubosumnost drugih evropskih pristanišč, začela so marsikaj, kar bi mu škodovalo. Pa ni bilo nobenega uspeha, kajti avstrijska gospodarska politika je podpirala Trst z vso močjo.

Druga polovica 19. stoletja pa slika popolnoma izpremeni, vzrok je politični in tudi gospodarski preobrat doma, ne pa tuja konkurenca. Prišel je čas vmešavanja in varstva države, prostosti ni bilo in z njo je splavala tudi trgovina drugam. Grehe tedanje ga časa je čutil Trst več desetletij in jih ni mogel popraviti.

Karta Evrope nam kaže, da gre do vseh drugih državah glavne prometne proge do vrat svetovnega prometa, to se pravi do lastnih pristanišč. Od teh pa izžarevajo kakor žarki pri luci in iščejo po najbližji poti središča glavnih produkcij.

V Avstriji pa tega ni.

Prvič je Avstrija prepoznala silila sploh na tako železniško zvezo s Trstom, železniške zveze so pa prišle v prid Italiji, ne pa glavnemu pristanišču. Sicer Kras stavi velike ovire, a pomisliti moramo, da je Trst glavno okno v svet.

Ze prva železnica — južna, — je dobila smer proti Italiji, politično in vojaško naziranje je bilo močnejše kakor gospodarsko. Glavna proga je šla začetkom v Nabrežino in naprej proti Italiji. Trst je dobil samo stransko črto. Vsa druga evropska pristanišča so pa imela tedaj že krasne zveze s svojim zaledjem (Hamburg na pr. direktno zvezo s Češko.)

Veliko predolga železniška zveza s Trstom in pa ogromni gradbeni stroški, nastali v sled nekaj letih, so pa imela tedaj že krasne zveze s svojim zaledjem (Hamburg na pr. direktno zvezo s Češko.)

Veliko predolga železniška zveza s Trstom in pa ogromni gradbeni stroški, nastali v sled nekaj letih, so pa imela tedaj že krasne zveze s svojim zaledjem (Hamburg na pr. direktno zvezo s Češko.)

Vsako tekmovalstvo Trsta z drugimi pristanišči je bilo silno oteženo. Tudi iz najbližnjega zaledja Trsta je šlo blago še pred nedavnim časom raje v Stetin, v Bremen, Hamburg, Rotterdam in Anvers, kakor pa v Trst, tarife so bili previsoki.

Kljub temu pa je narava pomagala.

Kanal skozi ožino Sues 1869 je obrazlo. Slednje pa si more pridobiti le na višjih trgovskih solah za trgovino, kakor n. pr. na eksportni akademiji ali na raznih visokih trgovskih solah.

Mora se torej delati na to, da se kakor hitro mogoče ustanovi v Trstu trgovska akademija s slovensko-hrvatsko-srbskim učnim jezikom, kateri naj sledita trgovski akademiji v Ljubljani in Splitu.

Henrik Steka.

TRST

tujega blaga in prvi pomoček za lastni izvoz.

Moderno pristanišče in lastna plozba najbolj zagotovi gospodarsko samostojnost in moč, je podlaga bogastva in blagostanja. V nadaljnjem je šest točk, ki pridejo v prihodnosti v poštev:

1. — Naloge pristanišča glede uvoza in skladišča;
2. — naloge pristanišča v službi izvoza in tranzita;
3. — naloga avstrijske plozbe in graditve ladij;
4. — važnost lastne plozbe in lastnega pristanišča v zagotovitve pomorske in gospodarske moči države;
5. — naloge Trsta v razmerju do Orijenta in do svetovnega prometa;
6. — nenadomestljivost obale za zadovoljiv razvoj gospodarstva.

Vsa mednarodna velika skladišča so ob morju. Osredotočenje uvoza na posameznih točkah razloži mo lahko iz trgovskih ozirov. Pristanišče ob morju je najbolj poceni, živi od trgovine in prometa in vse njegovo življenje se uravnava po tem.

Priprave v pristanišču zmanjšajo stroške na najmanjšo ceno morajo tudi tako, kajti pristanišče svetovnega prometa more l. tedaj vzdržati konkurenco, če n. dražje kot druga.

Ze samo tehtanje, prelaganje sortiranja itd., torej najenostavnejše stvari se ne morejo izvršiti tako lahko in poceni kakor tako v pristanišču, ki ima vse potrebne priprave. Kakor hitro je dost zvez, skladišče itd., takoj nastan tam zaloga raznovrstnih tujih produktov. Prodajalci hočejo svojo blago oddati tam, odkoder se pod najugodnejšimi pogoji lahko proda v notranjost ali pa v drugo deželo ob morju, ker vožnja ni draga.

S tem da prodajalec pošlje svojo blago v kako evropsko pristanišče, razpolaga z njim kakor b. bilo skladišče samo podaljšana ladja. Obmorski pristani meji jo n. celi svet, tam naloženo blago se ne razlikuje bistveno od onega n. ladah. Zaledje se lahko vsak trenutek prilagodi cenam svetovnega trga in ni odvisno od slučajnosti.

Dolgo časa je bil London glavno skladišče vsega prekomorskega blaga, merodajni in nadkrijujoči obmorski pristan. Prodajalec so lahko vedno računali na možnost lahke prodaje.

Polagoma so se celinske države skušale zvebiti londonskega monopolu, napravile so si lastna skladišča. Ravno pred vojsko opazimo iste namere pri producer tih prekomorskega blaga in pa pri celinskih državah, ustvariti s. nova odkladišča.

S tem postanemo samostojni nismo navezani na tuje posredovanje in razširimo lastno gospodarsko delovanje. Svetovni trg so dragocen stroj gospodarskega in denarnega udejstvovanja, ki se mu ne more odreči nobena država, ki hoče živeti.

(„Slovenec“ 8. febr.)

IZ AVSTRO-OGRESKE.

Kočevska duhovščina in jugoslovanska deklaracija.

Kočevska duhovščina — 13 poštevi — se je izjavila v imenu 18.000 Kočevarjev proti jugoslovanski deklaraciji.

Grof Thun je odšel iz Dalmacije. Iz Zadra poročajo, da je odšel dalmatinski deželni podnamestnik grof Thun iz Dalmacije. Vzrok odhoda ni samo iz sedanjega časa.

Boljševizem straši.

Poslanec Fenyes je v ogrski poslanski zbornici grajal delovanje prvega Wekerlovskega kabineta, ki da ni izpolnil ne svojih demokratičnih ne socijalnopolitičnih obljub. Posebno je prijel cenzuro. Odgovarjal je justični minister Vazsonyi ter naglasil, da je treba v četrtim vojnem letu, ko so vsaki dan pojavljajo nevarni izrastki ruskega boljševizma, ohraniti gotovo kontrolo.

Poroča se, da je Kekrops, prvi kralj Atike, leta 1554 pred Kristom uvedel zakon med možkim in žensko za celo življenje v spremstvu gotovih cerimonij, ki so bile obvezne in slovesnega značaja.

Slike in prizori z zapadne fronte

000

Piše E. L. James, posebni poročevalec „New York Times“.

Marni, 18. julija. — Ravnokar so pred enim letom navaden klérk v pregledali gozdove južno od Mazy, neki ameriški trgovini. Tukaj je še ena zelo značilna zgodba. Nek nemški stotnik je zjutraj in kjer so bili knaui zaletem pognani preko Marnie.

Častniki, ki so pregledovali gozd, so mi povedali, da je v gozdu ubitih več kot pet tisoč nemških vojakov. Na nekaterih krajih leže trupla na truplih po par čevljev visoko. Nemci so zadobili grozne izgube tedaj, ko so se hoteli umakniti pred našimi strojnimi puškami. Površno prebrano, so imeli Nemci več kot 20.000 izgub.

Skoraj cela slavna nemška 10. stražna divizija je bila prekorajila preko Marnie. Amerikanci so jo pa pogladi nazaj in le malo njenih vojakov se je varno vrnilo. Ujeti nemški vojaki, ki so pripadali sedmi grenadirski diviziji, so izjavili, da je bil v gozdu popolnoma uničen en bataljon, od nekega drugega bataljona je pa ostala samo ena stotinja. Odkar so naše čete pregnale Nemce preko Marnie, so si sovražnik več drznil prekoračiti reke.

Zelo značilna je izjava seržanta F. J. Browna. Ko so Nemci napadli, je Brown poveljeval oddeli enajstih mož. Bili so dobro kriti pred nemskim obstreljevanjem; in ko je prišel sovražnik v bližino, so mu dovolili iti mimo sebe. Ravno je hotel nameriti svojo strojno puško, ko se je približalo še kakih sto Nemcev. Zatem je naročil svojim možem, naj se hitro poskrrijejo. Tudi sam se je skril ter začel opazovati sovražnika. Nemci so šli mimo njega. Odpravil se je proti Marni ter srečal svojo stotnika, ki je bil tudi sam. Nahajala sta se v nerodnih gozdni temi. Nemci so streljali preko njih, tako da se nista mogla zrniti v svoje pozicije. Stotnik je mel pri sebi avtomatično pišto. Brown pa avtomatično puško. Sklenila sta toliko časa pobijati Nemce, dokler ne bosta sama ubita. Ležala sta v skrivališču, mimo katerega so vedno hodili Nemci v velikem številu. Brown se je zdelo, da inajo s seboj dve strojni puški ter sklenil ju je zapleniti. Ko sta se pomikala naprej, je trogla zadela stotnika. Brown je zatem pobil nekega nemškega vojaka s puško na tla. Knaui zatem se je sestel z nekim ameriškim korporalom in s svojimi enajstimi možmi, ki so vsi zasledovali Nemce.

Kar je napravilo teh trinajst Amerikancev, ne bo nikoli pozabljeno. Nekaj Nemcev je najbrže še ostalo v zakopih s strojnimi puškami, ker so dobili naročilo, naj preprečijo kak slučajen protinapad. Brown je razpostavil svojih 12 mož ob nemški poziciji v dvanajstih dneh. On se je postavil v sredino, da je imel zakop ravno pred seboj. Na njegovo znanjenje so začeli tovariši streljati z navadnimi, on pa s svojo avtomatično puško.

Izjavil je, da ne ve, koliko Nemcev je usrlil, toda streljal je toliko časa, dokler ni postala njegova puška tako vroča, da je ni mogel več držati v roki. Nemci so mislili da jih napada veliko število vojakov in so v sled tega sklenili vdati se. Nek nemški major je stopil iz zakopa, začel mahati z rokami ter kričati „Kamerad!“

Brown je poklical dva tovariša ter se z njima odpravil k majorju. Za njimi jih je prišlo ostalih deset, ki so razorožili Nemce. Brown ne ve natančnega števila, ve pa, da jih je bilo več kot sto.

Zate mse je odpravila procesija z Brownom in korporalom na čelu in s enajstimi Amerikanci v ozadju proti ameriškim črtam. To da to ni bila prijetna pot. Nahajali so se na nemškimi napredovanjem ter so imeli iti po prostoru, kjer so se borili Nemci z Amerikanci. Na poti skozi gozd je veliko Nemcev videlo napredujočo kolono z Brownom in korporalom na čelu. Vsak Nemec, ki jih je videl, se jim je vdal. Brown je peljal te ljudi na prostor, kjer je bila prodrita črta nemškega napredovanja. Ko so bili v neposredni bližini ameriških črt jih je Nemec presenetil z zastornim ognjem. Pri tej priliki so padli štirje nemški jetniki.

Brown in korporal sta peljala v ameriški tabor 155 nemških jetnikov.

Brown je star 23 let čer je bil še v

Operacije v Albaniji

Milan, Italija, 21. julija. — Zadnja poročila poročevalcev, ki so sledili zavezniškemu prodiranju v Albanijo povdajajo veliki pomen avstrijskega poraza ter trdijo, da lu in s enajstimi Amerikanci v ozadju proti ameriškim črtam. To da to ni bila prijetna pot. Nahajali so se na nemškimi napredovanjem ter so imeli iti po prostoru, kjer so se borili Nemci z Amerikanci. Na poti skozi gozd je veliko Nemcev videlo napredujočo kolono z Brownom in korporalom na čelu. Vsak Nemec, ki jih je videl, se jim je vdal. Brown je peljal te ljudi na prostor, kjer je bila prodrita črta nemškega napredovanja. Ko so bili v neposredni bližini ameriških črt jih je Nemec presenetil z zastornim ognjem. Pri tej priliki so padli štirje nemški jetniki.

Brown in korporal sta peljala v ameriški tabor 155 nemških jetnikov.

Brown je star 23 let čer je bil še v

BOJAKI, NAROČAJTE SE NA „GLAS NARODA“, NAJVEČJI SLOVENSKE DNEVNIK V ZDRUŽENIH DRŽAVAH.

426 Chestnut Street, Conemaugh, Pa.

ROJAKI, NAROČAJTE SE NA "GLAS NARODA",
 NAJVEČJI SLOVENSKI DNEVNIK V ZDR. DRŽAVAH

